

1857 14. Dec. 1896: 1. Beh. af Lovf. om Tilvejebr. af Jordlodder for Landarbejdere. 1858

Jeg kan forsikre Dem, at det varer ikke længe, inden Smørret gaar op til 2 Kr. Det slog nu ikke til. Forholdet er nu et andet, end det var midt i Halvfjerdserne. Det er ikke til at tage fejl af, at Strømningen, som det blev sagt af foregaaende ærede Talere, gaar fra Landet til Byerne. Naar vi se paa Udviklingen i den Menneskealder, der ligger mellem 1860 og 1890, vide vi jo, at Stigningen i Folketallet i samtlige Landkommuner her i Landet fra 1860—1880 var 180,000, det vil altsaa sige gennemsnitlig 90,000 for hvert af de to Aaar, men i det næste Aaar, fra 1880—90, var Stigningen i Folketallet i samtlige Landkommuner kun 30,000. Det er en vældig Formindskelse af Stigningen i Folketallet fra 90,000 i de to foregaaende Aaar til 30,000 i det sidste Aaar. Men i det samme Aaar fra 1880—90, da Stigningen var saa ubetydelig paa Landet, steg Folketallet i København og paa Frederiksberg med 102,000 Indbyggere. Det viser jo klart, i hvilken Retning Udviklingen er gaaet, og Udviklingen maatte jo nødvendigvis gaa den Vej, saa at, naar Mindretallet i Kommissionen har været ængstelig for den store Risiko, der skulde være for Staten ved at tilbyde saa store Laan, som Flertallet har anset det for rigtigt, at Staten yder, kommer det naturligvis an paa, hvorledes man ser paa Udviklingen. Har man Tro til, at Landbruget fortrinnsvis vil blive ved at være det bærende Erhverv her i Landet endnu i lange Tider, saa mener jeg, at der er ingen Fare, ingen Risiko for Staten. Efter de Oplysninger, der ere komne frem fra Bestyrelserne for Husmandskreditforeningerne, som ogsaa ere omtalte af de foregaaende Talere, i alt Fald af en af dem, ere netop de Ejendomme, der have samme Størrelse som de, der omhandles her, de sikreste Panter, der er næsten aldrig kommet noget Tab for Kreditforeningerne af disse Ejendomme. Nu vide vi ganske godt, at Staten efter Forslaget skal strække sig videre med Hensyn til at give sekundære Laan i Ejendommene, end Kreditforeningerne have gjort, men disse Udtalelser fra Kreditforeningernes Bestyrelser vise dog, at man fra deres Side netop har Tillid til den Slags Ejendomme. Har man derimod Tro til, at Industrien vil blive det bærende Erhverv i Fremtiden, og at Udviklingen mere

og mere vil komme til at gaa i industriel Retning, kan jeg forstaa de Mænds Standpunkt, der ere noget ængstelige og tilbageholdne over for denne Sag. Men dersom Industrien hovedsagelig skal blive det bærende Erhverv, saa maa vi ogsaa være klare over, at den ikke paa samme Tid baade kan være bærende og støttes betydelig ved Toldbeskyttelse under Paaberaabelse af, at den er for svag til at staa paa egne Ben. Det synes jeg maa være aldeles indlysende.

Den Pris, man har tentt paa for de her omhandlede smaa Landbrug, er efter min Mening rigtig. Den vidner om, at det har været praktiske Folk, der have siddet i den Kommission, de have efter min Mening haft et rigtigt Blik for disse Forhold. Da jeg læste Kommissionensbetænkningen, kom jeg til at tænke paa en Plan, der i Fjor blev udsendt fra det kongelige Landhusholdnings-selskab: Plan og Overslag til Bygning af Bøndergaard og Huse. Denne Plan blev omsendt til Landhusholdnings-selskabets Medlemmer og maaste ogsaa til andre, og den var saadan, at til en Bondegaard paa 60 Tdr. Land middelgod Jord, vare Bygningerne beregnede til 19,800 Kr., foruden Korfel af Materiale, og til et Hus paa 3 Tdr. Land var der beregnet 3,400 Kr. Man havde i det kongelige Landhusholdnings-selskab nedsat en Komite til at bedømme de indkomne Konkurrencearbejder — der var nemlig udsat en Prisbelønning — og det, der fik den højeste Pris, var netop det med de Priser, jeg har anført. Jeg mener, at det var Tal saa store, at Landbruget umuligt kan bære saadanne Udgifter til Bygninger — det gælder baade Husene og ogsaa Gaardene paa de 60 Tdr. Land — og det forbadser mig noget, det skal jeg ikke nægte, at man fra Landhusholdnings-selskabets Side havde sat første Præmie paa dette Arbejde. Det ærede Medlem for Ribe Amts 3dje Valgkreds (Bust), som for Resten er en meget praktisk Mand, sad i den Komite, der bedømte disse Konkurrencearbejder.

Man har ment, at Gennemførelsen af nærværende Forslag eller et Forslag i lignende Retninger, vilde bringe Støtte for de større Landbrug. Jeg mener ganske vist, at man ikke kan vente nogen betydelig større Støtte for de større Landbrug i Form af Arbejdskraft direkte fra disse Husmænd,